

WAT BETEKENT HET VLAAMS REGEERAKKOORD VOOR ONZE BUURTSUPERMARKTEN EN SPECIAALZAKEN?

Analyse van het Vlaams regeerakkoord

1. WERK

Wat is het belang van Buurtsuper.be?

De Vlaamse regering kiest er duidelijk voor om het arbeidsmarktbeleid te ontwikkelen in overleg met de sociale partners. UNIZO zal dus mee betrokken worden bij de voorbereiding én de uitvoering van dit beleid. Evident dat we dit met Buurtsuper.be nauwgezet opvolgen. De zelfstandige detailhandel is met 25.000 werkgevers en meer dan 100.000 werknemers een belangrijke sector. Er wachten ons heel wat uitdagingen op vlak van het vinden van jonge gemotiveerde winkelbedienden, het vermijden van langdurige zieken, werkbaar werk voor onder andere oudere werknemers en tot slot de inclusie van allochtone werknemers.

Vooraf gelet op de aandacht die het Vlaams regeerakkoord heeft voor het efficiënter inzetten van subsidies om de ambitie van een 80% tewerkstellingsgraad te halen, is het essentieel dat we de nieuwe regering sensibiliseren van de voorname rol die de zelfstandige detailhandel hierbij kan spelen, zeker als je kijkt naar de toekomstige uitdagingen en het profiel van onze winkelmedewerkers.

We vragen dan ook aan de Vlaamse regering en onze nieuwe Minister van Werk Zuhal Demir de nodige ondersteuning bij de tewerkstelling en opleiding van onze (voor de meerderheid) kortgeschoolde werknemers. Concreet heeft dit luik betrekking op ons opleidingscenter PMO en haar samenwerking met de VDAB (via dewelke we opleiding en tewerkstelling van werkzoekenden voorzien). Aangezien de regering de VDAB wijst op haar kernactiviteiten en hierbij al rekening heeft gehouden met een fikse kostenbesparing, is haar ambitie om de opleidingen in meerdere mate uit te besteden aan externe partners. Hier lijkt dus een nog grotere rol weggelegd voor PMO, het door de sector erkend opleidingscenter van UNIZO Retail en Buurtsuper.be.

Als sociale partner heeft Buurtsuper.be ook een Convenant of samenwerkingsakkoord getekend met de Vlaamse regering dewelke loopt tot einde 2025. Deze samenwerking heeft betrekking op de begeleiding van de zelfstandige detailhandel met het oog op een toekomstgericht HRM- en opleidingsbeleid, het promoten van duaal leren en inclusie van diverse risicogroepen.

Aangezien het Vlaams Opleidingsverlof (VOV) een belangrijke hefboom is voor de ondersteuning van opleidingen van winkelpersoneel en PMO hiervan ruimschoots gebruik maakt om haar opleidingen betaalbaar te houden voor kmo's, is dit een maatregel en thema in het regeerakkoord dat we van zeer dichtbij moeten opvolgen. De meerwaarde van de PMO-opleidingen bestaat er immers uit dat deze plaatsvinden op de winkelvloer en tijdens de openingsuren. Om deze redenen zijn deze zeer praktijkgerichte opleidingen (of persoonlijke coaching) zeer arbeidsintensief en kostelijk. Vlaamse ondersteuning is daarom noodzakelijk. Het regeerakkoord voorziet dat de nadruk van het VOV op de knelpuntberoepen komen te liggen. Een van die knelpuntberoepen is (momenteel) de winkelbediende. Het akkoord vermeldt echter dat het VOV niet kan ingezet worden voor bedrijfsinterne opleidingen in de huidige job. Wat daar precies mee wordt bedoeld, is momenteel niet zo duidelijk en verdient dus verhoogde aandacht.

Wat voorziet het regeerakkoord?

Het regeerakkoord verwijst terecht naar de vele uitdagingen rond ons arbeidsmarktbeleid: de vergrijzing van de bevolking, de vervangingsvraag die onder druk staat en de transitie in het socio-economisch weefsel. Onze openstaande vacaturegraad bedraagt 5,1% tegenover 2,7% als Europees gemiddelde. Daarnaast telt Vlaanderen een ruime groep inactieven zoals langdurige zieken. Ook met betrekking tot levenslang leren scoren we veel lager dan het Europees gemiddelde (met 11,6% is dat 2 % lager!).

- De aanpak van de VDAB wordt verstrengd naar wie werkzoekend is: van elke werkzoekende wordt meer inspanning verwacht om aan het werk te gaan, of om vanaf de eerste dag een opleiding te volgen. Van de werkgever wordt feedback op een sollicitatie verwacht.
- Mensen die nog niet actief zijn op de arbeidsmarkt worden door VDAB en de steden en gemeenten benaderd om aan het werk te gaan.
- Per jaar moeten minstens 12.000 langdurig zieken opnieuw aan het werk. Tegen 2029 worden dit er 20.000. Op vraag van UNIZO wordt de VDAB daarom betrokken bij het overleg van de begeleidende artsen. Ook werkgevers krijgen hier een rol.
- Schoolverlaters die binnen de 4 maanden geen job hebben, krijgen een leerjob aangeboden.
- Langdurig werkzoekenden moeten aan de slag in een samenlevingsjob om werkervaring op te doen.
- Er komt een “opleidingsoffensief” om werkenden in Vlaanderen productiever te maken. Heel concreet is dit nog niet. Wel blijft het zo dat de werkgevers samen met de werknemers het initiatief kunnen nemen voor een opleiding met het VOV. De instrumenten van duaal leren, de Individuele Beroepsopleiding (IBO) en werkplekleren moeten verbeterd worden. Hoe dat dan moet gebeuren is opnieuw onduidelijk.
- Er komen 1.000 plaatsen bij in de sociale economie. Dat betekent dat personen met een arbeidsbeperking begeleid aan de slag kunnen in ofwel maatwerkbedrijven, ofwel via individueel maatwerk in gewone bedrijven.
- Om mensen langer aan de slag te houden moet werk ook “werkbaar” zijn. Er worden nieuwe programma’s opgestart om werkgevers hierin te begeleiden en ondersteunen.
- De Vlaamse regering wil discriminatie en uitbuiting aanpakken op de werkvloer. Daarvoor zullen sectoren actieplannen moeten opzetten mét een resultaatsverbintenis. De zogenaamde praktijktesten, waar zo lang tegen gestreden is vanuit werkgeverskringen, zullen een feit worden. De sociale inspectie wordt versterkt om wanpraktijken, zoals huisjesmelken, sociale dumping, fraude met verblijfsvergunningen, etc. aan te pakken.
- Knelpuntvacatures voor hoog- en middengeschoolde profielen kunnen ook vanuit het buitenland ingevuld worden. Daarvoor moet de doorlooptijd voor vergunning verkort worden. Voor laaggeschoolden wordt naar de eigen arbeidsmarkt gekeken, maar ook in Brussel en Wallonië.

2. ECONOMIE, KMO-BELEID EN INNOVATIE

De komende legislatuur wil de Vlaamse regering 5% van het bbp in O&O (Onderzoek en Ontwikkeling) investeren. 4% van het bbp is op conto van ondernemingen en 1% zijn overheidsmiddelen. Vlaanderen wil daarmee doorstoten naar de wereldtop qua O&O-intensiteit van de economie. UNIZO zal er wel over waken dat dit een grote groep van kleine en middelgrote ondernemingen ten goede komt, en niet alleen multinationals met miljardenbudgetten voor O&O. Het regeerakkoord stelt dat economische overheidssteun gericht zal worden op strategische sectoren met veel toekomstpotentieel en toegevoegde waarde. Het is echter niet duidelijk welke sectoren men voor ogen heeft en hoe de afbakening van steunbare projecten dan vorm zal krijgen.

Wat is het belang van Buurtsuper.be?

Voor Buurtsuper.be is het duidelijk dat omwille van het stijgend marktaandeel van online shopping (e-commerce) onze sector én de Vlaamse regering zich ernstig moeten bezinnen over de toekomstkansen van fysieke winkels. Welke impact zal digitalisering, automatisering en artificiële intelligentie hebben op de zelfstandige detailhandel en het profiel van de toekomstige winkelbediende? Eerder onderzoek van het Sociaal Fonds, PMO en PXL Hogeschool wees uit dat werkgevers zich zorgen maken over de veerkracht, flexibiliteit en leervermogen van winkelmedewerkers. Innovatie heeft niet alleen te maken met het ontwikkelen van nieuwe technologie, maar evenzeer met het analyseren van de noden van de sector, werkgevers én werknemers en om gepast met die noden om te gaan.

Wat voorziet het Vlaams regeerakkoord?

Wat betreft financiering voor kmo's, stelt het regeerakkoord dat er zal gewaakt worden over de toegankelijkheid van de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV), in het bijzonder voor kmo's. Ook wordt onderzocht hoe subsidies deels kunnen verschoven worden naar terugbetaalbare voorschotten en waarborgen om zo een rollend fonds te creëren. Bijzondere aandacht zal ook gaan naar startups en scale-ups die sterk bijdragen tot de vernieuwing van onze economie o.a. op vlak van klimaatverandering. Gelet op de noodzakelijke energietransitie bij onze buurtsupermarkten en speciaalzaken is dit een belangrijk thema om verder op te volgen.

De Vlaamse regering zal een kmo-vriendelijk aankoopbeleid voeren. Specifiek voor voeding hanteert de Vlaamse overheid een aankoopbeleid dat gericht is op het aankopen bij biologische en lokale producenten, met als doel korte ketens te versterken en de lokale economie te ondersteunen. Veel buurtsupermarkten positioneren zich als lokale ankers door onder meer een ruim aanbod van lokale producten. Het promoten van dit aanbod wordt echter ingeperkt door franchisecontracten die allerlei afnameverplichtingen opleggen aan hun aangeslotenen om het productenaanbod maximaal te centraliseren.

3. KINDEROPVANG EN HET GROEIPAKKET

Wat is het belang van Buurtsuper.be?

De zelfstandige detailhandel geeft tewerkstellings- en groeikansen aan een doelgroep die in andere sectoren moeilijk aan de bak komt. Maar logischerwijze ligt de verloning in onze sector ook lager dan elders. Bijkomend hebben de continue verruiming van de openingsuren van winkels voor gevolg dat winkelbedienden aan de slag moeten op minder gezinsvriendelijke momenten. De noodzaak tot een ruim en betaalbaar aanbod van kinderopvang is dan ook cruciaal voor onze sector. Ons sociaal fonds voorziet ruime onkostenvergoedingen voor kinderopvang. Jammer dat vanaf een bepaalde terugbetaling deze onkosten alsnog als belastbaar worden beschouwd, maar dat is dan weer een dossier dat federaal moet worden aangepakt.

Wat voorziet het Vlaams regeerakkoord?

Kinderopvang is essentieel om ouders te ondersteunen bij het combineren van werk en gezin. We zijn dan ook tevreden met de extra investeringen, de hervorming van het subsidiesysteem en de creatie van nieuwe opvangplaatsen. Al is het onduidelijk over hoeveel plaatsen het exact gaat. Ook is er aandacht voor flexibele opvangmogelijkheden tijdens buitenschoolse

momenten, wat van groot belang is voor ondernemers en mensen die in het weekend of in ploegen werken. Het Groeipakket is een belangrijke steun voor gezinnen en een middel tegen armoede, maar werkt momenteel soms ontmoedigend voor wie (meer) wil werken, omdat een inkomensstijging kan leiden tot verlies van (sociale) toeslagen. UNIZO stelde daarom voor om de harde inkomensgrenzen te vervangen door een fijnmazig systeem om deze drempel weg te nemen. Dat is ook zo in het regeerakkoord opgenomen. Daarnaast wordt het groeipakket opnieuw gekoppeld aan de gezondheidsindex om gezinnen verder te ondersteunen. De hervorming van het groeipakket had nog verder mogen gaan om het activerende effect nog te versterken. Ook het plan om over te schakelen naar één betalingsactor van het groeipakket is volgens ons noch efficiënt noch goedkoper.

4. ADMINISTRATIEVE VEREENVOUDIGING

Wat is het belang van Buurtsuper.be?

Spijts terugkerende beloftes van diverse regeringen, zowel op Europees, federaal als regionaal niveau, blijft de administratieve rompslomp continu stijgen tot grote frustratie van kmo's. Los van die thema's die het papierwerk voor alle sectoren quasi exponentieel doen toenemen, is er voor de voedingshandel een zorgwekkende evolutie in de regelgeving rond voedselveiligheid die nog nauwelijks rekening houdt met de kwetsbare situatie van kmo's. Het reilen en zeilen van het voedselagentschap (FAVV) is echter een federale bevoegdheid. Hopelijk zullen echter de meerderheidspartijen die in Vlaanderen aan zet zijn, deze bekommernis meenemen naar het federaal regeerakkoord.

Wat voorziet het Vlaamse regeerakkoord?

Aandacht voor de verlaging van administratieve lasten en regeldruk voor ondernemers is er zeker in dit regeerakkoord. Zo zal er niet aan gold-plating worden (het in eigen land verder gaan dan wat Europa minimaal oplegt) gedaan en zal er een kmo-reflex zijn bij de totstandkoming van nieuwe wetgeving. Er zal daarnaast ook een nieuwe oplijsting komen van vereenvoudigingsmogelijkheden over alle thema's heen. Dit is een goede zaak, maar het blijft in de teksten allemaal wel eerder vaag. Dat is in het verleden al gevaarlijk gebleken voor het top-of-mind karakter van het thema ... Soms hebben we de indruk dat hoe meer er over dit thema gesproken wordt, hoe rampzaliger de verdere evolutie ervan is. Wat wel concreet wordt vernoemd in het akkoord is de schrapping van het Federal Learning Account (verplicht registreren van de gerealiseerde opleidingen).

5. MOBILITEIT

Wat is het belang van Buurtsuper.be?

Ook al vestigen de meeste buurtsupers zich - omwille van de nood aan veel (parkeer)ruimte - graag op invalswegen, het merendeel van onze leden blijven vlot bereikbaar met de fiets, openbaar vervoer of zelfs te voet. In die context is het interessant om de ambitie van onze nieuwe Vlaamse regering te analyseren op vlak van mobiliteit. Ongetwijfeld zullen we elders in het regeerakkoord ook het milieubeleid van de nieuwe regeringsploeg moeten opvolgen, want een vlotte beleving door vrachtwagens tijdens de vroege en latere uurtjes blijft noodzakelijk voor de bevoorrading.

Wat voorziet het Vlaamse regeerakkoord?

Het doel is te komen tot 50% verplaatsingen via duurzame modi in Vlaanderen tegen 2030. Dit is een duidelijke en noodzakelijke verhoging. Het zal echter heel wat inspanningen vragen en het is nog niet helemaal duidelijk hoe dit zal gebeuren. De inspanningen om de fiets een grotere rol te geven in ons dagelijks leven worden bevestigd. De doelstelling is om 30% van onze verplaatsingen met de fiets te doen. Deze doelstelling is realistisch én haalbaar. De investeringsnood is hoog en dat lezen we ook af in het regeerakkoord. Een échte evaluatie en bijsturing van het Bovenlokaal Functioneel Fietsroutenetwerk (BFF) ontbreekt echter nog.

In overleg met de sector wil de nieuwe Vlaamse regering de kilometerheffing voor vrachtwagens optimaliseren, om zo het sluipverkeer, congesties en een verschuiving naar lichte voertuigen te vermijden. Het nachtransport wil men voordeliger maken.

Er zullen forse investeringen in trams en bussen gebeuren en er is een groeipad richting het einde van de legislatuur voor de exploitatiemiddelen van De Lijn. Het extra budget voor vergroening is noodzakelijk en een heel belangrijk element in de omschakeling naar meer duurzaam vervoer. Dit moet bovendien zorgen voor meer betrouwbaar openbaar vervoer, aangezien de busvloot van De Lijn sterk verouderd is, wat zorgt voor veel stilstand. Zo kan De Lijn haar rol blijven spelen. De tariefautonomie van De Lijn wordt bevestigd en uitgerold, waardoor er meer mogelijkheden zijn om de kostendekkingsgraad te verbeteren. Op het terrein wordt meer ingezet op doorstroming via busbanen, eigen beddingen voor bus en tram en slimmere verkeerslichten, waardoor het openbaar vervoer betrouwbaarder en kwalitatiever kan worden.

6. KLIMAAT EN ENERGIE

Wat is het belang van Buurtsuper.be?

Veel zelfstandige supermarkten en speciaalzaken investeren in de energietransitie en andere klimaatvriendelijke ingrepen. Onze jaarlijkse rendabiliteitsanalyse wees op de gevoeligheid en de impact van de fors gestegen energiekosten in 2022. Gelet op de krappe winstmarge van onze leden (1/3 maakte in 2022 verlies), zijn de steunmaatregelen van de Vlaamse regering inzake investeringen rond die energietransitie levensnoodzakelijk.

Voor Buurtsuper.be is het dossier rond statiegeld een belangrijk aandachtspunt. Het klassieke statiegeld zou onze leden immers opzadelen met heel wat investeringskosten (aangepaste automaten, uitbreiding magazijnruimte etc.) en rompslomp.

Wat voorziet het Vlaams regeerakkoord?

De regering wil tegen 2030 2,8 GW aan windenergie en 10 GW aan zonne-energie realiseren. Er zijn echter nog onduidelijkheden over hoe deze doelen bereikt zullen worden en welk budget hiervoor wordt vrijgemaakt. Voor windenergie onderzoekt men alternatieve steunmechanismen zoals een bijpascontract, maar concrete stappen ontbreken voorlopig.

De Vlaamse beleidskosten in de elektriciteitsfactuur worden geleidelijk verschoven naar fossiele brandstoffen voor verwarming. Hou er rekening mee dat deze brandstoffen in de toekomst sowieso duurder worden door nieuwe Europese regels (ETS2).

Vlaanderen richt zich op de renovatie van gebouwen met energielabels E en F door in heel Vlaanderen laagdrempelige collectieve renovatieprogramma's uit te rollen. UNIZO zal er verder voor pleiten dat de groepsaankopen die hiervoor georganiseerd worden, verdeeld moeten worden in kleinere loten om lokale kmo's meer kansen te geven.

De EPC-labelpremie wordt uitgebreid naar kleinere niet-residentiële gebouwen, wat goed is voor zelfstandigen en kmo's. Daarnaast zal de Mijn VerbouwPremie geëvalueerd worden.

In het luik 'Afval' voorziet het akkoord met betrekking tot zwerfvuil 'effectieve en voor de burger haalbare maatregelen'. Wat dit dan betekent voor de keuze tussen het klassieke en digitale statiegeld (waarbij burgers hun verpakkingen thuis in de blauwe zak kunnen deponeren) is op dit moment niet duidelijk. Wél wordt verwezen naar de noodzaak om een systeem uit te werken in overeenkomst met de andere gewesten en naar een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Dit is in elk geval één van de thema's die we van nabij zullen moeten opvolgen.

Het regeerakkoord ambieert ook het tegengaan van voedselverspilling. Hopelijk geeft dit niet opnieuw aanleiding tot allerlei rompslomp voor onze voedingswinkels, maar kan dit een aanzet zijn om ons te buigen over stuntpromoties rond verse en bederfbare voedingswaren. Uiteraard blijven beperkingen op zo'n stuntpromoties eerder een federale bevoegdheid.

7. RUIMTE

Wat is het belang van Buurtsuper.be?

Sterke handelskernen zijn primordiaal voor kleinere buurtsupermarkten en speciaalzaken. Grotere zelfstandige supermarkten hebben dan weer nood aan ruime parkings, waardoor een vestiging onder de, letterlijk dan, lokale kerktoren onmogelijk is. Voor hen is de verplichte omgevingsvergunning (vanaf 400m²) vaak een lijdensweg omwille van de mogelijkheden van ongeruste buurtbewoners die jarenlang kunnen procederen.

Wat voorziet het Vlaamse regeerakkoord?

Er is een duidelijke keuze gemaakt in het regeerakkoord voor sterke kernen. Er wordt ingezet op een winkelshift en bedrijvige kernen (dit zijn termen van de hand van UNIZO). Door verschillende functies samen te brengen en te verwezen moet de kern levendig zijn en aantrekkelijk om te wonen, werken en ontspannen.

Op sterke vraag van UNIZO, wordt er ingezet op een kortere time-to-permit en meer rechtszekere en robuuste vergunningen. Hiervoor zal beslist beleid rond de modulaire omgevingsvergunning en het omgevingsbesluit worden uitgevoerd en vervolgens worden geëvalueerd. De doorlooptijd bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen moet dalen van 12 tot 9 maanden en er zal een gemengde commissie aangesteld worden met experts, de overheid, academische wereld en juridische sector die binnen een jaar na de start van de legislatuur een advies verleent met concrete maatregelen voor de opmaak van een actieprogramma door de Vlaamse Regering.

Afgebakende regelluwe zones binnen onze kernen moeten ruimte bieden voor dynamische ontwikkelingen, pop-ups, functieverweving en experimentele ondernemingen.

De nieuwe Vlaamse regering wil slapende terreinen voor bedrijvigheid activeren en inzetten op economische reconversie en herbenutting van verlaten of onderbenutte bedrijfsruimten/terreinen. Er wordt ook bijkomend aanbod gecreëerd, bij voorkeur bij economische polen. Hoe men meer ruimte zal creëren is nog niet duidelijk.

Er is tot slot een grondige evaluatie van de huurwetgeving voorzien. Een herziening zou vooral voor onze franchisenemers de mogelijkheid kunnen teweegbrengen dat, naar analogie met de Waalse huurwetgeving, de rechten van de huurder prevaleren op de exclusieven die franchisecontracten vaak voorzien met betrekking tot de uitbating van een handelspand.

8. FISCALITEIT EN BEGROTING

Wat is het belang van Buurtsuper.be?

Naast de federale initiatieven om de werkloosheidsval te ontlopen en werknemers met lage lonen op fiscaal vlak te ondersteunen, was er ook een Vlaamse jobbonus. Gelet op de zelfstandige detailhandel en de tewerkstelling van kortgeschoolden en tal van andere risicogroepen blijft het belangrijk dat deze doelgroepen zodanig fiscaal gesteund worden dat voor hen een job te verkiezen blijft boven zich te onttrekken aan de arbeidsmarkt.

Wat voorziet het Vlaams regeerakkoord?

De jobbonus verdwijnt op voorwaarde dat er een federale fiscale hervorming wordt gerealiseerd zodat werken meer loont. UNIZO volgt de plannen voor een grondige federale fiscale hervorming nauwgezet op.

De erfbelasting wordt hervormd en verlaagd, met in de eerste plaats een focus op kleine en middelgrote erfenissen. Daarnaast worden “onrechtmatige achterpoortjes” gesloten. UNIZO begrijpt de wens om de erfbelasting te verlagen. Dankzij actie van UNIZO, is er geen uitdrukkelijke aanval op het gunstregime voor familiebedrijven. Evenwel blijft UNIZO waakzaam hieromtrent.

Op vlak van begroting is het duidelijk dat de nieuwe Vlaamse regering begrotingsdiscipline hoog in het vaandel draagt met een focus op kerntaken, een begrotingsevenwicht vanaf 2027 en uitgaventoetsingen. Tegelijkertijd wil men het investeringspeil optrekken, maar hier worden geen concrete doelstelling of streefcijfer op geplakt.

Buurtsuper.be zal samen met UNIZO de komende dagen en weken de verdere uitwerking van het regeerakkoord nauwgezet opvolgen vanuit onze ambitie om de belangen van zelfstandige supermarkten en speciaalzaken optimaal te verdedigen.